

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ
ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 954 95 93, www.babh.government.bg

**БРУЦЕЛОЗАТА В ЕВРОПА ПРЕЗ 2012 Г (3).
ОЦЕНКА НА РИСКА ОТ ПРОНИКВАНЕТО НА BR. ABORTUS И BR.
MELITENSIS В БЪЛГАРИЯ**

Проф. д-р Бойко Ликов
Директор на Центъра за оценка на риска

Бруцелозата е зооноза причинявана от бактерии от род *Brucella*. Познати са 6 вида бруцели патогенни за човека - *Br. melitensis* с основен резервоар овцете и козите, **Br. Abortus** - говеда, **Br. Suis** - свине, **Br. Canis** - кучета, **Br. ceti** и **Br. Pinnipedialis** - морски бозайници.

Бруцелоза при хората. През 2012 г 26 държави членки (ДЧ) дават информация за бруцелоза при хората (3). Докладвани са **359 случая**, от които 328 потвърдени лабораторно, т.е. превалентността в Европа е 0,07 случая на 100 000 население. **В сравнение с 2011 г има намаление на случаите с 2,4%. 11 ДЧ вкл. и Румъния не са регистрирали заболяването при хора.** Страните официално свободни от бруцелоза по говедата (ОСБГ, *Br. sbortus*) и страните официално свободни от бруцелоза по овцете и козите (ОСБОК, *Br. melitensis*) докладват много малък брой заразени хора. Гърция, Португалия и Испания, които не са ОСБГ и ОСБОК докладват 67,7% от всички регистрирани заболели хора. **Най-висока е превалентността в Гърция- 1,09 случая на 100 000 население**, Португалия- 0,14, Испания- 0,13 и Норвегия- 0,08. В Испания, Гърция и Португалия хората са заразени в съответната страна, докато в Норвегия и Швеция инфектирането е станало при пътуване в чужбина. **В Гърция са заразени 123 човека**, в Испания- 77, Португалия 48, Франция- 32, Германия 28, Обединеното кралство 14, Швеция 13, Белгия и Норвегия по 4 човека. **В Гърция за периода 2008-2012 г са регистрирани съответно годишно 304, 106, 97, 98 и 123 човека.** Наблюдава се определена сезонност на случаите при хората за периода 2008- 2012 г, с пик през 2008 г дължащ се на голяма епидемия на гръцкия остров Тасос,

където са засегнати **98 човека**. **Източник на инфекция е домашно приготвено сирене от непастъоризирано мляко**. Ако се пренебрегне пикът през 2008 г, за периода 2008- 2012 г има **намаление на случаите в Европа (съответно 735, 404, 356, 336 и 328)**. През тези години се наблюдава значително намаление на случаите в Италия (163 през 2008 г, 23 през 2009 г, 10 през 2010 г, 21 през 2011 г и 9 през 2012), Испания (съответно 120, 114, 78, 43 и 77) и Португалия (56, 80, 88, 76, 48), въпреки, че в Испания те нарастват през 2012 г. Прави впечатление сравнително големият брой случаи в Германия (съответно по години 24, 19, 22, 24 и 28) и Франция (21, 19, 20, 21, 28). Счита се, че това са случаи при емигранти или заразени от внесени за лична консумация млечни продукти от неблагоприятни трети страни, но дали всички те са заразени по този начин? **В България през 2012 г е регистриран един случай, а от 2008 до 2011 г съответно 8, 3, 2 и 2 заразени човека. Това са вероятно последствия от епидемията и эпизоотията в България през 2006- 2008 г с произход от Гърция**. Във Франция са доказани 2, а в Гърция 11 заразени хора след консумацията на неузряло сирене. Шест страни дават данни за броя на хоспитализираните хора от всички регистрирани- 78%. **Има един смъртен случай от бруцелоза в Португалия**. От общо 332 регистрирани случая в Европа само при 99 има видово определяне на бруцелите - **83% се дължат на *B. melitensis*, 10,1% на *Br. abortus* , 3,0 на *Br. suis* и 3% на други видове**. Прави впечатление участието на *Br. suis* (не е уточнен кой биовар е причинителят). В Европа при дивите и полудивите свине и дивите зайци е разпространена широко ***Br. suis* биовар 2**. Този биовар през 2012 г е изолиран от говеда и краве мляко в Белгия. Не се уточнява видът на оставащите 3%, но най-вероятно това е *Br. canis*.

Изолиране на бруцели от храни. В Белгия е изолирана *Br. suis* биовар 2 от сборно мляко в цистерна предназначено за пастъоризация и от **стадо крави**. В Италия има положителен резултат от мляко получено от други видове животни освен говеда, овце и кози.

Бруцелоза при говедата. В Европа има 16 ОСБГ държави. Северната половина на Италия и островите притежавани от Португалия и Испания също имат такъв статут. В ОСБГ страни са установени само 6 заразени стада в Белгия, 2 във Франция и 1 в Германия. В страните ,които не са ОСБГ се съобщава, че от регистрираните 1 315 895 стада говеда само 0,09% са положителни. **В Гърция са регистрирани през 2012 г 391 заразени стада- 0,97% от изследваните**. Няма данни за броя на стадата. През 2010 г броят на неблагоприятните стада е 250, през 2011 г 264- 0,86%, т.е има тенденция за влошаване на эпизоотичната обстановка. През 2012 г има леко повишение на този показател- **0, 97%**. Останалите 6 държави- **България, Кипър, Унгария, Литва, Малта и Румъния не са установени положителни стада** от всичко регистрираните 877 413. В Италия 576 изследвани стада от 35 055 са положителни- 0,51%, в Португалия от 35 020 стада- 108 положителни, 0,19%, в Испания от 109 719 стада- 83 положителни, 007% и в Обединеното кралство от 22 691 изследвани стада, 23 положителни, 0,09%.

Бруцелоза при овцете и козите. През 2012 г 19 ДЧ са ОСБОК, **включително и Румъния.** Такъв е статутът на Швейцария, Норвегия и Исландия. Във Франция 64 департамента, а в Италия Северната половина на страната също са ОСБОК. Не са установени положителни резултати от изследваните 630 342 стада в ОСБОК страни. В страните, които не са ОСБОК са изследвани 573 860 стада от които 0,30% са положителни за *Br. melitensis*. В България, Франция и Малта са изследвани общо 245 739 стада и резултатите са отрицателни. В страни, които не са ОСБОК и които имат програми за ерадикация финансирани от ЕС има леко намаление на индикаторите на заразеност (процент на положителни стада от съществуващите и процент на положителни стада от изследваните), съответно 0,74% и 1,16% през 2011 г и 0,52% и 0,81% през 2012 г. Тези показатели намаляват в Италия, Португалия и Испания. **На гръцките острови, където се прилага програма за ерадикация и не се прилага ваксинация, както на континенталната част, процентът на положителните стада през 2011 г е 5,38% , а през 2012 г е 8,64%.**

За периода 2005- 2012 г процентът на заразените стада като цяло в Европа е на много ниско ниво- 0,17% през 2011 г и много слабо понижение през 2012 г- 0,14%. В страните, които не са ОСБОК има леко намаление през последните три години- 0,42% от стадата през 2010 г, 0,36% през 2011 г и 0,30% през 2012 г.

Бруцелозата по овцете и козите и бруцелозата по говедата са разпространени главно в средиземноморските страни. Има подобрение на ситуацията при хората в Испания и Италия, докато в Португалия е установен най-висок процент на заразеност на овцете и козите -1,14% положителни стада (*Br. melitensis*). **В Гърция 0,97% от стадата говеда са положителни за *Br. abortus*.**

Бруцелоза при други животни освен говеда, овце и кози. Такива данни са представили 18 ДЧ. *Br. suis* е изолирана от диви зайци, домашни и диви свине, *Br. canis* от кучета, *Br. melitensis* от муфлони, нетипизирани бруцели от биволи, животни в зоопаркове и други диви животни. През 2009 г научно становище на ЕФСА (2) направи анализ на бруцелозата при свинете в Европа и предупреди за опасността от отглеждане на свине по екологичен начин на открито.

Оценка на риска от проникване на бруцелозата по говедата и бруцелозата по овцете и козите в България. През 2006 г след повече от 40 г благополучие в България проникна „забравената“ особено опасна бруцелоза по овцете и козите (1). Източник на инфекция бяха кози от Гърция. През юни 2006 г. у нас бяха установени епизоотични огнища в гр. Златоград и с. Старцево, Смолянска област, а през м. октомври – в гр. Стралджа, Ямболска област. През 2007 г. възникнаха епизоотични огнища в 11 населени места на Хасковска област и по едно в Старозагорска и Ямболска област (*Карта*). След установяване на болестта, НВМС предприе мерки съгласно действащото законодателство на ЕС (*“Наредба № 52 от 28.04.2006 г. за здравните изисквания към овце и кози при придвижването или транспортирането им между Република България и държавите членки на ЕС -ДВ, бр. 52 от 27.06.2006 г.*), *хармонизирана с Директива на Съвета 91/68/ЕИО*). До края на 2008 г. бяха унищожени

496 кози, 117 овце и 7 говеда в засегнатите населени места и заболяването бе ликвидирано.

Гърция е разделена на две зони, в които се прилагат различни мерки за контрол. На повечето от островите, където превалентността на бруцелозата е ниска се прилагат мерки за ерадикация - клане на положителните животни. На останалата по-голяма част от територията на Гърция (вкл. островите Лезвос и Лерос и граничните с България провинции), където заразеността е висока се прилага масова ваксинация с ваксина REV- 1. За периода 2008- 2012 г са регистрирани съответно годишно 304, 106, 97, 98 и 123 заразени човека. През 2012 г 0,97% от изследваните стада говеда и 8,64% от изследваните стада овце и кози са положителни. Поради масовата ваксинация в Гърция през 2012 г са изследвани само 382 стада

Тази информация е от голямо значение за България, особено след приемането ни като член на ЕС през 2007 г. До момента имаме два урока - бруцелозата през 2006- 2008 г (*карта*) и шарката по овцете и козите през 2013 г. с произход от Гърция. Свободното движение на стоки (включително на говеда овце и кози) с ветеринарен сертификат, без граничен ветеринарен контрол е важен неблагоприятен рисков фактор, който може да бъде овладян чрез ветеринарна просвета на населението в граничните райони и сътрудничество с МВР, гранична полиция и местните власти. Важни са и периодичните контакти с ветеринарните органи в граничните области на Гърция. Възможно е през следващите години да имаме проблеми с не само с бруцелозата по овцете и козите, но и с бруцелозата по говедата, която е не по-малък проблем за Гърция. Има случаи на присвояване и клане на животни от Гърция, а също така търговия чрез нелегално придвижване на животни през границата на ход или чрез транспортни средства. Благоприятен фактор е това, че цената на животните и месото е по-висока в Гърция и нелегалният трафик е предимно от България към Гърция.

Териториално разпространение на бруцелозата по овцете и козите в България през 2006- 2008

Литературни източници

1. Ликов Б., Р. Ненова- Полякова, П. Каменов, И. Бойковски, М. Рубенова, С. Цанкова, Т. Кантарджиев, , Епизоотологични и епидемиологични особености на бруцелозата по овцете и козите в България за периода 2005- 2008 г., Ветеринарна сбирка, 7-8, 2010, 14-20.

2. Granier M., Mo Salman, Wierup M., Domingo M., Blasco J., Fiedler J, Garin B., Likov B., Melzer F., Neubauer H., Ross J., Sabrovic M., Slulowski K., M. Tittarely, Y. Vaz, Brucellosis in pigs, Scientific opinion on the request from the Commission, EFSA Journal (2009), 11-44, 1-111.

3. EU summary report on zoonoses, zoonotic agents and food-borne outbreaks, 2012, Brucellosis in the Europe, EFSA Journal 2014, 12(2):3547.